

УДК 378:373.2.091.12.011.3

Кошель Віталій Миколайович Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка
(Чернігів, Україна)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Анотація. В статті аналізуються основні поняття професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до здорового образу життя. Розглянуто сучасне наукове бачення професіоналізму.

Ключевые слова: професійна підготовка, майбутні вихователі, здоровий образ життя, діти дошкільного віку.

*Koshel Vitaliy
Chernihiv National Pedagogical University named after Taras Shevchenko
(Chernihiv, Ukraine)*

THE PROBLEM OF TRAINING FUTURE EDUCATORS PRESCHOOLERS HEALTHY LIFESTYLES

Abstract. This article analyzes the basic concepts of training future educators of preschool children to a healthy lifestyle.

Keywords: Professional training, future educators, healthy lifestyle, preschool children. The modern scientific view of the professionalism.

Сучасні фундаментальні зміни в житті українського суспільства, загострені соціальні та екологічні проблеми країни зумовили появу тенденції до погіршення здоров'я громадян і фізичної підготовленості молодого покоління, зокрема дітей дошкільного віку. Оскільки у дошкільному віці закладаються основи здоров'я, довголіття та гармонійного фізичного розвитку, то ця проблема належить до першочергових у сучасній державній політиці.

Це задекларовано в Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про фізичну культуру і спорт» (2009), а також у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Базовому компоненті дошкільної освіти (2012) [1].

Це означає, що реалізація цього важливого завдання в сучасних умовах актуалізує потребу оновлення системи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (ДНЗ), готових забезпечити належний фізичний розвиток дітей, сприяти їхньому здоров'язбереженню.

Професійна діяльність майбутнього вихователя потребує вироблення у студентів високого рівня професійних знань, морально-психологічних якостей, науково-педагогічних умінь, індивідуально-психологічних рис, оволодіння ними методами виховного впливу на дітей дошкільного віку. Освітній процес сучасного вищого навчального закладу повинен будуватися з урахуванням того, що здоров'я є метою, об'єктом, результатом діяльності, що

гарантуватиме оптимальні умови фізичного і психічного розвитку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

Важливим завданням підготовки студентів у вищих навчальних закладах є забезпечення здорового способу життя, збереження і зміцнення особистісного здоров'я студентів, а також їх готовності до забезпечення здорового способу життя дітей дошкільного віку.

Слід зазначити, що дослідження особливостей підготовки майбутніх вихователів дітей до професійно-педагогічної діяльності порівняно з підготовкою учителів початкових класів значно менше привертає увагу дослідників. Лише в останні десятиріччя ХХ і на початку ХХІ століття ця проблема стала предметом активних наукових розвідок. Зумовлено це тим, що значно ускладнився зміст початкової освіти і лише добре підготовлений вихователь може легко адаптуватися до умов і вимог навчально-виховного процесу в сучасній початковій школі [1].

Нові реалії, орієнтація українського суспільства на демократичні принципи, реорганізація системи дошкільної освіти (урізноманітнення форм, методів, багатоваріантність освітніх програм) зумовлюють необхідність змін і в системі професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів.

На сучасному етапі розвитку науки окремими проблемами підготовки майбутнього педагога займалися О. Абдуліна, А. Алексюк (готовність до професійної діяльності), Ю. Бабанський (дидактична підготовка), Г. Беленька, А. Богуш, Т. Поніманська (підготовка майбутніх вихователів), І. Зязюн, І. Підласий, В. Сластьонін та багато інших науковців.

Організаційно-методичні основи фізичного виховання дітей дошкільного віку сформували Е. Вільчковський, Н. Денисенко, М. Комісарик, О. Курок, І. Полякова, М. Рунова. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку постійно збагачується новими науковими дослідженнями з питань удосконалення окремих аспектів фізичної культури дітей, які сприяють формуванню та зміцненню здоров'я дошкільників. Питання вдосконалення діяльності дошкільних навчальних закладів розглянуто в роботах Е. Вільчковського, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, М. Єфіменко.

Проблемами змісту підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах неперервної освіти, різних аспектів фахового становлення майбутнього вихователя займаються Л. Артемова, Г. Беленька, А. Богуш, Е. Вільчковський, Н. Гавриш, Н. Денисенко, Т. Поніманська та інші [1].

У системі вищої педагогічної освіти останніми роками відбулися значні зміни. Перш за все, по-новому звучить основна мета професійно-педагогічної підготовки фахівця - сформувати педагога-дослідника, практика, який володіє професіоналізмом і компетентністю. У зв'язку з цим здійснюється перегляд змісту педагогічної освіти, розробляються нові навчальні плани, коректуються програми навчальних дисциплін психолого-педагогічного циклу з метою посилення їх аксіологічних орієнтирів. Фізичне виховання в дошкільному закладі - це процес залучення дитини до цінностей фізичної культури як однієї з передумов формування гармонійно розвиненої особистості.

На нашу думку, у сучасних освітніх умовах підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку відбувається поступове зміщення акцентів від гностичного до особистісно-діяльнісного підходу, головна мета якого

передбачає постійний розвиток особистості сучасного педагога, формування в нього потреб до активної діяльності і творчої професійної.

Водночас переорієнтація освітнього процесу від знаннєвого до діяльнісного актуалізувала такі проблеми: по-перше, формування системи знань студентів, необхідної і достатньої для повноцінного оволодіння ними основами професійно-педагогічної діяльності, удосконалення взаємозв'язку чуттєвих і раціональних (теоретичних) знань, що лежать в основі оволодіння педагогічною діяльністю, вдосконалення системи знань про діяльність, її цілі, способи, засоби та умови, пошук можливостей підвищення рівня узагальнення знань про педагогічну діяльність; по-друге, пошук можливостей поєднання формування теоретичних знань студентів з їхніми практичними потребами, ціннісними орієнтаціями, пошук шляхів розширення можливостей застосування теоретичних знань у практичній діяльності студентів безпосередньо в процесі навчання, тобто створення таких умов навчально-практичної діяльності, коли студентам необхідно активно застосовувати наявні теоретичні знання для розв'язання практичних завдань.

У дослідженнях Е. Вільчковського, Н. Денисенко, М. Комісарик, О. Курка розглядаються взаємозв'язок і взаємообумовленість цінностей фізичної культури і професійної підготовленості: таке інтегральне перетворення особистості можливе і пов'язане з цілеспрямованим використанням ціннісного потенціалу фізичної культури. Це забезпечує оптимальне співвідношення і відповідність фізичного (тілесного, біологічного), соціального (духовного) сучасним вимогам суспільства, професійної освіти, конкретної професійної діяльності і самої особистості майбутнього вихователя. Дослідження зазначеної проблеми потребувало аналізу робіт фахівців різних наук, об'єктом вивчення яких є людина [1].

До понять, що характеризують підготовку майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до здорового способу життя нами віднесено поняття «діяльність», «підготовка», «професійна підготовка», «професійно-педагогічна підготовка», «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «сприяння здоров'ю».

Відповідно до теорії пізнання сутність повинна відображати глибокі зв'язки, відносини, внутрішні закони, що визначають основні риси і тенденції розвитку цього положення.

Найбільш широке філософське визначення діяльності - це спосіб існування людини і суспільства в цілому. Основні компоненти діяльності: суб'єкт з його потребами; мета, відповідно до якої перетворюється предмет в об'єкт, на який спрямовано діяльність [1].

З метою визначення і характеристики поняття «підготовка» звернемося насамперед до лексикографічних джерел. У великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «підготовка» розглядається як дія за значенням підготувати; запас знань, навичок, досвіду тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності.

У контексті дослідження проблеми використовували поняття «підготовка» у широкому значенні як надання необхідного запасу знань, передачі навичок, досвіду тощо в процесі навчання та практичної діяльності. В Енциклопедії освіти підготовка розглядається як загальний термін, що вживається щодо до прикладних завдань освіти, коли мається на увазі освоєння соціального досвіду з метою його подальшого застосування для

виконання специфічних завдань практичного, пізнавального або навчального плану, пов'язаних з певним видом діяльності [1, с. 21]. Отже, підготовка - це загальний термін, що вживається щодо прикладних завдань освіти, коли мається на увазі освоєння соціального досвіду з метою його подальшого застосування для виконання специфічних завдань практичного, пізнавального або навчального плану, зазвичай пов'язаних із певним видом у тій чи тій мірі регулярної діяльності.

Аналізуючи поняття «професійна підготовка», зазначимо, що існує багато його трактувань. Зупинимось лише на тих, які допоможуть нам у створенні моделі підготовки майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку. Професійна підготовка є цілісним процесом, що має в своїй основі реалізацію взаємозв'язків теоретичної і практичної сторони, процесуальних, змістовних, організаційних, мотиваційних компонентів.

Поняття «професійна підготовка» в словнику психолого-педагогічних термінів і понять трактується, як система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної направленості, знань, умінь, навичок і професійної готовності. Аналіз інших словникових джерел засвідчує майже подібне визначення поняття «професійна підготовка», а саме: «запас знань, навичок, досвід тощо, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [1, 21].

Взаємозв'язок та взаємозалежність між розвитком особистості та професійною підготовкою доведено в працях багатьох вітчизняних дослідників (А. Алексюк, В. Галузинський, М. Євтух та ін.), які полягають у тому, що професійна підготовка здійснюється у двох напрямках: професійному та особистісному.

Науковці наголошують на тому, що професійна підготовка майбутнього вихователя до формування здорового способу життя в сучасних умовах передбачає розширення професійних компетенцій вихователя, що зумовлюється орієнтацією на нові напрямки розвитку освіти в Україні у відповідності з вимогами сьогодення. Необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців посідає особливе місце в системі фізичного виховання. Вона є стрижнем і водночас визначальною умовою ефективного функціонування усієї системи освіти України, зокрема дошкільної освіти як провідного чинника розвитку будь-якої країни. Відповідно до українського законодавства дошкільна освіта є первинною складовою системи безперервної освіти. Фізичне виховання як складова частина загальної системи освіти в навчально-виховній сфері дітей та молоді концептуалізується на зміцненні фізичного й психічного здоров'я, тобто передбачає комплексний підхід до формування розумових і рухових якостей особистості, сприяє вдосконаленню фізичної та психічної підготовленості до активного життя й професійної діяльності та ґрунтується на принципах індивідуального підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого використання різноманітних методів і форм фізичного вдосконалення [1].

У дисертаційних дослідженнях (Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Денисенко, Т. Поніманської, І. Полякової та ін.) визначено зміст, етапи, компонентний склад професійно-педагогічної підготовки та запропоновано різні моделі її реалізації. Низка публікацій вітчизняних дослідників яскраво ілюструє, що підготовка педагога дошкільного фаху до формування здорового способу

життя, в першу чергу, повинна відповідати вимогам сучасності, адже це перша освітня ланка, від якої залежить рівень здоров'я майбутнього покоління. Вона має свою специфіку, ґрунтується на основних дидактичних закономірностях побудови процесу фахової підготовки у вищому навчальному закладі.

Як вважає В. Глухов, фізичне виховання на сучасному рівні розвитку нашого суспільства повинно відображати нову сходинку у формуванні особистості. Тому ставлення до фізичного виховання як необхідного боку гармонійного розвитку особистості сьогодні набуває вигляду цілеспрямованого впливу дошкільного закладу та родини на конкретну дитину, передбачаючи далі його активне свідоме ставлення до свого здоров'я в інтересах всього суспільства [2].

На думку Н. Зимівець та В. Петрович, у формуванні ставлення до здоров'я важливу роль відіграють певні форми і методи роботи стосовно опанування студентами понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «сприяння здоров'ю». В результаті цього процесу у майбутніх вихователів відбувається формування валеологічного світогляду [3, с. 58]. Готовність майбутнього вихователя до здорового способу життя включає три компоненти: емоційно-мотиваційний (ставлення студента до проблеми, мотивація його діяльності, виявлення пізнавального інтересу, усвідомлення важливості здорового способу життя для особистого здоров'я); когнітивно-змістовий (оволодіння валеологічними знаннями, які використовуватимуться в подальшій професійній діяльності майбутніх вихователів); процесуально-дійовий (вміння організувати роботу у цьому напрямку).

Отже, вдосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ у напрямі формування здорового способу життя є актуальною педагогічною проблемою, вирішення якої має важливе значення як для майбутнього фахівця, так і суспільства в цілому. Саме тому особливі надії покладаються на вихователя дітей дошкільного віку, діяльність якого виходить на якісно нову стадію осмислення: формування усвідомленої потреби займаються в фізичному самовдосконаленні, виробленню прагнення до здорового способу життя для повноцінної життєдіяльності та необхідності оволодіння елементарними знаннями про основні чинники збереження здоров'я.

Подальшого вдосконалення потребують форми, засоби та методи роботи щодо підготовки студентів до здорового способу життя. Особливу увагу варто звернути на проблему творчого застосування вмінь у професійній діяльності вихователя, управління процесом самовдосконалення педагогічних умінь студентів з урахуванням сучасних вимог до фахівця дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кошель В. М. Підготовка майбутніх вихователів до навчання рухових дій дітей дошкільного віку: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Кошель Віталій Миколайович. - Глухів, 2016. - 248 с.
2. Глухов В.И. Физическая культура и формирование здорового образа жизни. - К.: Здоров'я, 1988. - 78 с.